

OKÓLNIK MINISTRA FINANSÓW

z dnia 9 stycznia 1958 r.

w sprawie wykładni przepisów dewizowych dotyczących usług przewozu osób na trasach zagranicznych.

Na podstawie art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy dewizowej z dnia 28 marca 1952 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 133) w związku z art. 11 ustawy karnej dewizowej z dnia 28 marca 1952 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 134) wyjaśnia się, co następuje:

I. Akty prawne regulujące pod względem dewizowym usługi przewozu osób na trasach zagranicznych.

Ustawa dewizowa z dnia 28 marca 1952 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 133) — oznaczana dalej skrótem „u. d.”

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 15 kwietnia 1952 r. w sprawie wykonania ustawy dewizowej (Dz. U. Nr 21, poz. 137).

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 11 lutego 1957 r. w sprawie zezwolenia na sprzedaż za złote usług przewozu osób na trasach zagranicznych (Monitor Polski Nr 14, poz. 102 i Nr 85, poz. 509).

Ustawa karna dewizowa z dnia 28 marca 1952 r. (Dz. U. Nr 21, poz. 134) — oznaczana dalej skrótem „u. k. d.”

W okresie od dnia 13 listopada 1950 r. do dnia 11 lutego 1957 r. miało zastosowanie:

Zarządzenie nr 61 Komisji Dewizowej z dnia 6 listopada 1950 r. w sprawie sprzedaży biletów kolejowych i lotniczych oraz kart okrętowych na trasy zagraniczne (Monitor Polski Nr A-128, poz. 1592).

II. Przewóz osób — kwalifikacja prawna.

1. Ogólna kwalifikacja prawna.

Podstawą świadczenia usług przewozu jest porozumienie między pasażerem a przewoźnikiem czyli „umowa” w rozumieniu przepisów prawnych.

Przewóz dochodzi do skutku przez: a) „zawarcie” umowy przewozu i b) „wykonanie” umowy. Nabywca usług przewozu wykonuje umowę przez „zapłatę” należności oraz „realizację uprawnień” przysługujących mu z umowy przewozu.

Dokumentem stwierdzającym zawarcie umowy przewozu i upoważniającym do realizacji praw wynikających z umowy jest bilet kolejowy, lotniczy, karta okrętowa lub inny dokument, np. „zlecenie wymienne” (tzw. „voucher”). Według postanowień międzynarodowej organizacji lotniczej „JATA” zlecenia wymienne powinny być wystawiane tylko na imię określonej osoby i nie mogą być odstępowane. Odpowiednie zastrzeżenia umieszcza się na blankietach vouchera. Zlecenia wymienne mają zastosowanie w przypadkach podróży zagranicznych do różnych krajów lub różnych miejscowości, gdy nie można przy tym określić z góry tras przelotu za granicą. Vouchery, zależnie od potrzeby, podlegają w całości lub w części wymianie za granicą na zwykłe dokumenty przewozu osób.

2. Dewizowa kwalifikacja prawna.

Krajowe biura podróży, w granicach przewozu osób na „trasach zagranicznych”, działają w zastępstwie przewoźników zagranicznych. Umowa pasażera z krajowym biurem podróży o przewóz na trasie zagranicznej jest więc z prawnego punktu widzenia umową, w wyniku której następuje przeniesienie krajowych środków płatniczych na rzecz cudzoziemca. Ponieważ zaś osoby mające siedzibę za granicą są w rozumieniu art. 6 u. d. „cudzoziemcami dewizowymi” — to umowa taka, jako zawierana z reprezentantem przewoźnika mającego siedzibę za granicą (reprezentantem obcych zarządów kolejowych, lotniczych, towarzystw okrętowych i in.), jest umową, w wyniku której następuje przeniesienie krajowych środków płatniczych na rzecz cudzoziemca dewizowego.

Pieniądże polskie wówczas, gdy stanowią „środek obrotów” (np. obrotów towarowych lub usługowych) dokonywanych z „cudzoziemcami dewizowymi”, są w rozumieniu art. 3 u. d. „wartością dewizową”.

W konsekwencji przytoczonego stanu prawnego pieniądze polskie świadczone na podstawie umowy o przewóz na trasie zagranicznej są wartością dewizową, chociaż sam dokument zawarcia umowy (bilet czy voucher) nie jest przez przepisy dewizowe traktowany jako wartość dewizowa.

Według art. 4 u. d. „zawieranie” oraz „wykonywanie” umów, w wyniku których następuje lub ma nastąpić przeniesienie własności wartości dewizowych, jest „obrotem wartościami dewizowymi”.

Ponieważ stosownie do umowy przewozu ma nastąpić bądź zaraz następuje zapłata w złotych, oznaczająca w sensie prawnym przeniesienie własności pieniędzy polskich na rzecz przewoźnika cudzoziemca dewizowego (do jego dyspozycji — choć za pośrednictwem jego reprezentanta, co nie zmienia bynajmniej istoty stosunku prawnego i skutków prawnych) — to zarówno „zawarcie”, jak i „wykonanie” umowy o przewóz na trasach zagranicznych stanowi obrót wartościami dewizowymi w rozumieniu przepisów dewizowych.

III. Ograniczenia dewizowe.

W myśl art. 19 ust. 1 u. d. i § 4 rozporządzenia w sprawie wykonania ustawy dewizowej obrót wartościami dewizowymi wymaga zezwolenia dewizowego. Zawarcie przeto, jak również wykonanie umowy o przewóz osób na trasach zagranicznych — jako obrót wartościami dewizowymi (część II) — wymaga zezwolenia dewizowego indywidualnego (uprawniony do udzielenia zezwolenia jest Narodowy Bank Polski) lub zezwolenia ogólnego (co następuje w formie zarządzenia Ministra Finansów).

IV. Ogólne zezwolenie dewizowe — zarządzenie dotyczące umów przewozu na trasach zagranicznych.

Ogólne zezwolenie dewizowe na sprzedaż za złote usług przewozu osób na trasach zagranicznych zawarte jest w za-

zarządzeniu Ministra Finansów z dnia 11 lutego 1957 r. oraz w noweli z dnia 19 października 1957 r. do tego zarządzenia (część I).

Zezwolenie to dotyczy zarówno nabywcy, jak i sprzedawcy usług przewozu osób na trasach zagranicznych.

Zezwolenie jest uwarunkowane szeregiem wymagań, wskazanych w zarządzeniu.

Podstawowym warunkiem jest to, że kupno i sprzedaż usługi przewozu są dozwolone tylko wówczas, gdy z przewozu ma korzystać osoba legitymująca się ważnym paszportem zagranicznym lub innym ważnym dokumentem uprawniającym ją do wyjazdu z Polski, zaopatrzoną w nie przeterminowane wizy (§ 3 i § 3a — w związku z § 1 pkt 4).

Warunek legitymowania się paszportem zagranicznym, jako warunek zezwolenia na sprzedaż i kupno usług przewozu, należy rozumieć, jak następuje:

- 1) dozwolone jest „zawarcie” umowy o przewóz tej tylko osoby, na której imię paszport zagraniczny został wystawiony, oraz osób wpisanych do tego jej paszportu — lecz nie innych osób;
- 2) dozwolone jest „zawarcie” umowy o przewóz tylko na takich trasach zagranicznych, jakie bezpośrednio wynikają z klauzul paszportowych (wskazujących docelowość podróży) — a nie na dowolnych trasach i w dowolnym zasięgu geograficznym;
- 3) dozwolone jest „wykonanie” umowy przewozu tylko zgodnie z warunkami wskazanymi w pkt 1 i 2.

Ogólne zezwolenie dewizowe, jako ustalające wyjątki od generalnego zakazu obrotu wartościami dewizowymi, nie może być interpretowane rozszerzająco. Nie dozwala ono np. ani kupna dwu lub więcej dokumentów przejazdowych na tę samą trasę, ani kupna ich na trasy określone, gdy nie uzasadniają tego klauzule umieszczone w paszporcie zagranicznym, ani też cesji praw (odstąpienia dokumentów przewozu) na rzecz innej osoby.

„Zawarcie” umowy z pominięciem warunków wskazanych w pkt 1 i 2 stanowi działanie poza granicami ogólnego zezwolenia dewizowego, czyli działanie bez zezwolenia. „Wykonanie” zaś umowy niezgodnie z tymi warunkami (np. cesja praw do przewozu) jest działaniem wbrew warunkom zezwolenia dewizowego. W obydwu tych przypadkach następuje naruszenie art. 1 u. k. d., który to przepis zabrania poa sankcją karną obrotu wartościami dewizowymi „bez zezwolenia albo wbrew jego warunkom”.

Według przepisów zarządzenia z dnia 11 lutego 1957 r. nie jest dozwolone kupno-sprzedaż — za złote nie pochodzące z odprzedaży zagranicznych środków płatniczych — zleceń wymiennych i innych dokumentów przewozu osobom legitymującym się zagranicznymi paszportami zwyczajnymi. Wymaga to w myśl § 6 tego zarządzenia uzyskania indywidualnego zezwolenia dewizowego Narodowego Banku Polskiego.

Ewentualne zbycie dokumentów przejazdowych za granicą stanowi samoistną umowę. W wyniku tej umowy następuje lub ma nastąpić zapłata ze strony nabywcy na rzecz sprzedawcy dokumentu, czyli przeniesienie własności środków płatniczych, a zatem obrót wartościami dewizowymi w rozumieniu art. 4 u. d., wymagający uzyskania zezwolenia dewizowego w myśl art. 19 u. d. Polska ustawa dewizowa, zgodnie z jej art. 1, obowiązuje osoby stale zamieszkałe w Polsce (krajowców dewizowych) również wtedy, gdy przebywają one czasowo za granicą. Zbycie przez takie osoby dokumentów przejazdowych (cesja praw) bez zezwolenia dewizowego stanowi czyn zabroniony przez art. 1 u. k. d.

Jeżeli ponadto zbywca dokumentów nie sprowadza uzyskanej kwoty do Polski, lecz nią w inny sposób dysponuje — dopuszcza się czynu, na który stosownie do art. 22 u. d. powinno być uzyskane zezwolenie dewizowe. A gdy działa bez takiego zezwolenia, narusza przepis art. 6 u. k. d.

V. Zastosowanie wykładni do zarządzenia nr 61 Komisji Dewizowej.

Niniejsza wykładnia prawna ma zastosowanie również do stanu prawnego w okresie mocy obowiązującej zarządzenia nr 61 Komisji Dewizowej pod rządem ustawy dewizowej z 1952 r., tj. od dnia 5 czerwca 1952 r. do dnia 11 lutego 1957 r. — z tym zastrzeżeniem, że transakcje sprzedaż-kupna (za złote nie pochodzące z odsprzedaży zagranicznych środków płatniczych) zleceń wymiennych (voucherów) na przewóz osób legitymujących się zagranicznymi paszportami zwyczajnymi mieściły się w ramach zezwolenia nr 61, natomiast z ram ogólnego zezwolenia dewizowego z dnia 11 lutego 1957 r. zostały wyłączone.

Minister Finansów: *T. Dietrich*